

Mahmut Esat Bozkurt

Mahmut Esat Bozkurt, 1892'de, Ýzmir-Kuþadasý'nda dođdu. Hacı Mahmutođulları'ndan Hasan Bey'in ođludur.

Ýlköđrenimini Kuþadasý ve Ýzmir Yusuf Rýza mektebinde yapan Mahmut Esat Bey, Ýzmir Ýdadisi'ni bitirdikten sonra 1908'de Ýstanbul Hukuk Mektebi'ne girdi.

1912'de, Ýstanbul Hukuk Mektebi'nden mezun olan Mahmut Esat Bey, Ýsviçre'de Fribourg Üniversitesi'nde yeniden hukuk öđrenimi gördü ve "Osmanlý Kapitülasyonları Rejimi Üzerine" (Du Regimes des Capitulations Ottomanes) adlý doktora tezi ile Hukuk Doktoru oldu.

1919'da Ýsviçre'nin Lozan kentinde kurulan Türk Talebe Cemiyeti'nin başkanlýđına seçilen Mahmut Esat Bey, Ýzmir'in Yunanlı tarafından iþgalinden sonra Kurtuluþ Savaþý'na katýlmak üzere yurda döndü ve Kuþadasý'nda Kuvayi Milliye'yi kurdu.

Mahmut Esat Bey, 23 Nisan 1920'de TBMM'nin 1. Döneminde Ýzmir'den milletvekili olarak Meclis'e girdi. Meclis'te Anayasa ve Dýbipleri Komisyonları'nda çalıþan Mahmut Esat Bey, 12 Temmuz 1922'de Rauf Bey'in (Orbay) başkaný olduđu IV. Vekilleri Heyeti'nde (12.7.1922-4.8.1923) Ýktisat Vekilliđine seçildi. Bu dönemde Mahmut Esat Bey'in önerisi Atatürk'ün onayý ile Türkiye'de ilk kez "Milli Ýktisat Kongresi" 17 Þubat 1923'de Ýzmir'de toplandı.

11 Ađustos 1923'de baþlayan II. Dönem için Ýzmir'den tekrar milletvekili seçilen Mahmut Esat Bey, Ali Fethi Bey'in (Okyar) başkanlýđında kurulan V. Ýcra Vekilleri Heyeti'nde (14.8.1923-27.10.1923), ikinci kez Ýktisat Vekilliđi'ne seçildi.

20 Nisan 1924'te kabul edilen Teþkilat-ý Esasiye Kanunu'nun hazýrlayıcıları arasında yer alan Mahmut Esat Bey, 22 Kasým 1924'de, Ali Fethi Bey'in (3. Hükümet) kabinesinde Adliye Vekilliđi'ne atandı. 5 Kasým 1925'te Ankara Hukuk Mektebi'nin açýlmasýnda büyük gayreti oldu.

Mahmut Esat Bey, 3. ve 4. Ýnönü Hükümetlerinde (4 ve 5. Hükümetler) de Adliye Vekili olarak görev yaptı. Türk Medeni Yasası (17.2.1926), Türk Ceza Yasası (1.3.1926), Kabotaj Yasası (19.4.1926), Borçlar Yasası (22.4.1926), Ticaret Yasası (29.5.1926), Hukuk Muhakemeleri Usulü Yasası (18.6.1926) gibi hukuk sisteminin ve cumhuriyet döneminin temel yasaları, Mahmut Esat Bey'in Adliye Vekilliđi döneminde hazýrlandı ve yürürlüde girdi. (3. Ýnönü Hükümeti - 3.3.1925-1.11.1927)

Mahmut Esat Bey, Cumhuriyet tarihinde "Bozkurt-Lotus" olayý olarak adlandırýlan, Bozkurt adlý Türk gemisiyle Lotus adlý Fransýz gemisinin 2.8.1926'da Ege'de çarpýlmasý nedeniyle iki ülke arasında çýkan anlaşmazlıkta Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Lahey Uluslararası Adalet Divanı'nda temsil etti. (1927).

Kazada 8 Türk denizcisinin ölmesi üzerine Fransýz kaptan Türk Adliyesi tarafından tutuklanmýþ, bu tutuklama Fransa ile sorunlara neden olmuþtu. Türkiye olayý Lahey Adalet Divanı'na götürmüp ve dava 7 Eylül 1927'de Türkiye lehine sonuçlanmýþtı. Dava, tarihçiler tarafından, Türk hukukunun ve adalet örgütünün kapitülasyonlar dönemini geride býrakarak insan ve egemenlik haklarına dayalı çağdaþ hukuk düzeyine yükseldiđinin bir kanıtý olarak deđerlendirilmektedir.

1934'de Soyadı Yasası kabul edildiđinde, Atatürk, bu davadaki başarýsýna dayanarak Mahmut Esat Bey'e "Bozkurt" soyadýný verdi.

Mahmut Esat Bey, 1930 yýlý sonlarında Adliye Vekilliđi'nden istifa ettikten sonra, Ankara Hukuk Fakóltesi'nde "Devletler Hukuku", Siyasal Bilgiler Fakóltesi'nde "Anayasa Hukuku" profesörlüđü yaptı.

21 Aralık 1943'de beyin kanamasý sonucu Ýstanbul'da ölen Mahmut Esat Bozkurt, TBMM'de 1. Dönemden ölümüne kadar Ýzmir Milletvekili olarak görev yaptı.

Bozkurt'un 1926 yýlýnda kaleme aldıđý Medeni Kanun Genel Gerekçesi (Esbabý Mucibe Lâyihasý), 2001 TBMM'sinde tartýlma nedeni oldu.

Baþlıca yapıtları: Lotus Davasında Türkiye-Fransa Müdafaaları (1927), Türk Ýhtilalinde Vatan Müdafaası (1934), Türk Köylü Hakları (1939), Devletlerarasý Hak (1940), Atatürk Ýhtilali (1940), Aksak Timur'un Devlet Politikası (1943)